

4.2. A bizalmas kapcsolatokról (Albert Fruzsina–Dávid Beáta)

Az 1999. évi TÁRKI Háztartás Monitor vizsgálat a társas kapcsolatok feltérképezésére az 1985-ös Egyesült Államok-béli általános társadalmi felmérésben (GSS) használt névválasztó eszközt alkalmazta¹, ami Angelusz Róbert és Tardos Róbert 1997. évi vizsgálatában is szerepelt², így összevetésre is lehetőséget nyújt. Az adatgyűjtés során elhangzott kérdés a következő: „Ha az elmúlt fél évre gondol, kik azok az emberek, akikkel Ön a fontosabb dolgait, problémáit megbeszélte?”. A válaszadó maga ítélhette meg, mit is tart fontosnak. Korábbi vizsgálatok alapján várható, hogy ez a kérdés erős, intim és pozitív kapcsolatokat, a „legjobb barát” fogalmához közel álló kötésekkel térképez fel³, viszont kevésbé homályos értelmű, mint például a barátság fogalma⁴. A válaszadók összesen nyolc nevet említhettek, és az említettek nemére, korára, iskolai végzettségére, a kérdezett személyhez való kapcsolatára vonatkozóan is gyűjtöttek adatokat, ezért a bizalmas kapcsolatok hálózata összetételét is vizsgálni lehet.

Az első, sokakat érdeklő kérdés az, vajon igaz-e, hogy Magyarországon csökken a baráti kapcsolatok száma. Erre a kérdésre az 1999-es TÁRKI Háztartás Monitor vizsgálat alapján nem tudunk pontosan válaszolni, mivel a bizalmas kapcsolati kapcsolathálózatok csak részben állnak barátokból. Az Egyesült Államokban az ilyen hálózatok felét teszik ki barátok és másik felét rokonok, de Magyarországon a kérdezettel rokon kapcsolatban állók aránya lényegesen magasabb. Mindenesetre feltételezhetjük, hogy a bizalmas, fontos kapcsolatok hálózata az egyén körül létező legintimebb szférát jelzi, és ennek jellemzőiről beszélhetünk. Pontosán összevethető magyarországi adat 1997-ből áll rendelkezésre: akkor átlagosan 2,2 olyan embert említhettek a válaszadók, akikkel a kutatást megelőző hat hónap során fontos dolgokról beszéltek, míg 1999-ben kevesebbet, átlagosan 1,8-at, ami az egyén körüli interperszonális tér csökkenő tendenciájának folytatódására utal. A teljes mintát tekintve csaknem minden tizedik válaszoló egyáltalán nem nevezett meg olyan személyt, akivel az adatfelvételt megelőző fél évben fontos dolgokról beszélgetett volna. Legtöbbször, csaknem minden második kérdezett, egyetlen egy ilyen személyt említett, a minta negyede 2, ötöde legalább 3 másik emberrel beszélt fontos dolgokról.⁵

1 Id. Marsden, P. 1991a, 1991b

2 Angelusz R. – Tardos R. 1998

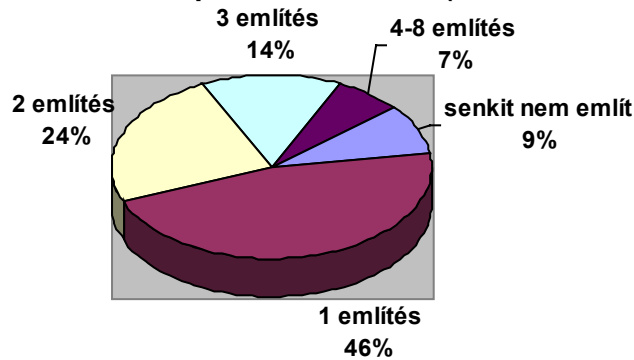
3 Marsden P. 1991a

4 Albert F.-Dávid B. 1999

5 V.Ö.: az 1985-ös amerikai GSS vizsgálatban átlag 3 embert említhettek a válaszadók. Csaknem 25 százalékuknak 0 vagy 1 a hálózatmérete, míg Magyarországon ez az arány 55%. (Id: Marsden P. 1991a)

4.5.1. sz. ábra

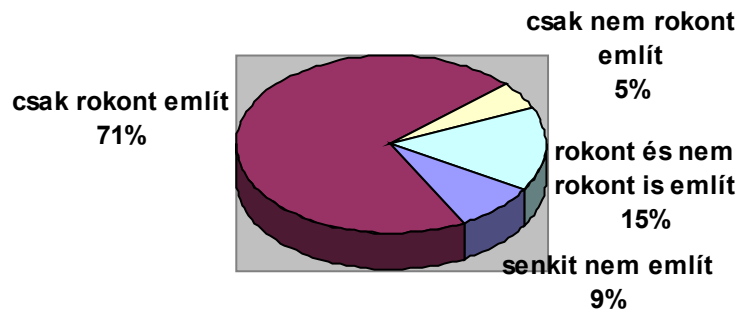
A bizalmas kapcsolatok száma (N=3776)

Míg 1997-ben Magyarországon a bizalmas kapcsolati hálózatokban megemlített személyek 75 százaléka volt a válaszadó családtagja, illetve rokona, 1999-ben ugyanez az arány 85 százalék. Azaz az emberek döntő többsége rokonaival, sőt még pontosabban legszűkebb családtagjaival, házas-, illetve élettársával, szülőjével, gyermekével vagy testvéreivel beszél meg fontos dolgait, a barátoknak ebben a tekintetben sokkal kisebb a szerepe, míg a szomszédoké, munkatársaké elenyésző. A rokonok arányának növekedése az átlagos hálózatméret csökkenésével párhuzamosan azt is jelezheti, hogy pontosan a nem rokoni, azaz dominánsan a baráti kapcsolatok részaránya csökken. Összehasonlításképp: az 1985-ös amerikai GSS vizsgálat szerint egy átlagos bizalmas kapcsolati hálózatban 0,55 volt a rokonok aránya. A hálózatok 30 százaléka csak olyan emberből állt, akiket családi kapcsolat fűzött a válaszadóhoz, csaknem 20 százalékban pedig nem voltak családtagok a hálózatban⁶, míg Magyarországon a válaszadók 71 százaléka csak családi kapcsolatokból álló hálózattal rendelkezik, és csupán 5 százalékuknak vannak kizárólag nem családi kapcsolatokból álló hálózatai.

4.5.2. ábra

A bizalmas kapcsolatok összetétele (N=3776)

6 Id: Marsden P. 1991a

A barátok számának és a kérdezett szocio-demográfiai jellemzőinek összefüggéseivel több tanulmány foglalkozik.⁷ A bizalmas kapcsolatok hálózatának átlagos mérete a barátok számával kapcsolatban már korábban leírt trendekhez hasonlóan változik. A magasabb iskolai végzettségűeknek, a fiataloknak, a nőtleneknek/hajadonoknak, a magas jövedelműeknek nagyobb hálózataik vannak. A nagyobb átlagos hálózatméret ezekben a csoportokban főleg a baráti kapcsolatok nagyobb arányából adódik. (lásd 4.2.1.–4.2.6. sz. táblázat) Míg például a 25 évesnél fiatalabb válaszadóknak átlagosan 1,9 bizalmas kapcsolata van, amiből 0,6 a baráti kapcsolatok átlaga, addig a 36-45 éves korosztály átlag 1,7 bizalmasából 0,2 a baráti kapcsolatok átlaga.

Azok között, akik senkivel sem beszéltek fontos dolgokról az adatfelvételt megelőző fél évben, felülreprezentáltak az idősek, iskolázatlanok, az elváltak és özvegyek (4.2.7. sz. táblázat). A barátok számának korábbi vizsgálataiban azt találtuk, hogy a nőknek a férfiaknál általában kevesebb a barátjuk. Bizalmas beszélgetőtársaik viszont a nőknek inkább vannak: egyrészt a bizalmas kapcsolati hálózataik átlagos mérete is szignifikánsan magasabb a férfiakénál (ld. 4.2.1-4.2.6. sz. táblázatok), másrészt a 35-55 éves korosztály esetében már megfigyelhető az a tendencia, miszerint a férfiaknak dominánsan egy bizalmasuk van, ami az esetek döntő többségében házastársuk/partnerük, míg a nők többségének legalább két bizalmasa van, tehát házastársukon kívül, avagy mellett anyjuk, illetve gyermekeik is megtalálhatók bizalmasaik között. (4.2.8. sz. táblázat) Míg a 35 év alatti korosztályban nincs nagyon jelentős különbség a nemek között, 35 év felett a férfiak körében 20 százalékkal csökken a legalább két bizalmassal bírók aránya, míg a nőknél ez a tendencia nem figyelhető meg: az adatok tehát arra utalnak, hogy a házasság, középkorú férfiak bizalmas dolgaikat leggyakrabban már csak partnerükkel osztják meg.

A bizalmas kapcsolati hálózatok összetétele több tényezőtől függ. Abban az esetben, ha csak egy emberrel beszélt fontos dolgokról a kérdezett, ez a személy leggyakrabban (67%) a házastárs/élettárs, gyermek (10%) vagy szülő (9%) és csak az esetek 6 százalékában barát. A több személyt felsorolt kérdezettek esetében az említett személyek ötöde házasság- vagy élettárs, másik ötöde szülő, negyede a kérdezett gyermeke, 8 százaléka testvér, 7 százaléka egyéb rokon és 16 százaléka barát. A legmagasabb (egyharmad) a barátok aránya a fiatal nőtlen/hajadon válaszadók bizalmasai között. Az elvált kérdezettek bizalmasainak is csaknem ötöde barát, míg a házasságos bizalmasai közt csak 8% a barátok aránya (4.2.17. sz. táblázat).

A bizalmas kapcsolathálózatok homogenitása nem, kor és iskolai végzettség szerint

Angelusz Róbert és Tardos Róbert 1987-ben végzett⁸ vizsgálatából kiderült, hogy a különböző társadalmi-demográfiai „szűrők”⁹ a személyes kapcsolatok alakulását jelentősen befolyásolják. A személyes kapcsolatok létrejötténél elsősorban a lakóhely szerinti „szelektivitás” volt a legerősebb¹⁰. Emellett, kisebb mértékben ugyan, de a nem, kor és iskolai végzettség hatása is érvényesült, leginkább az ún. hasonlósági¹¹- elv alapján. A tanulmány további részében azt vizsgáljuk, hogy a rendelkezésünkre álló három társadalmi-demográfiai

7 Albert F. – Dávid B. 1998.: A barátokról. In: Társadalmi Riport 1998, szerk.:Kolosi T. et al. TÁRKI Budapest, pp.257-276.

8 Ld. Angelusz R.- Tardos R. 1991. Pp.:55-73.

9 Kutatásukban a lakóhely, nem, kor és az iskolai végzettség szerepelt. Az USA-ban a bizalmas kapcsolatok vizsgálatakor az etnikai hovatartozás és a vallási meggyőződés is, mint „szűrő” szerepelt.

(Marsden, P. V. 1991b.)

10 A megnevezett személyek majdnem 90%-a a kérdezettel azonos településen élt. Sajnos a Monitor 99 vizsgálat erre vonatkozólag nem tartalmaz adatokat.

11 Laumann „like-me” kifejezése nyomán (Laumann O.E. 1973.)

„szűrő” (nem, kor, iskolai végzettség) vajon befolyásolja-e és ha igen, akkor hogyan, a bizalmas kapcsolati kapcsolatok létrejöttét.

A bizalmas kapcsolathálózatok homogenitása a kérdezett neme szerint

Az általunk vizsgált adatokból úgy tűnik, hogy a megkérdezett egyének kapcsolataiban a nők aránya magasabb: míg a legalább egy személyt említő megkérdezettek között 45.5 százalék a férfiak aránya, addig az általuk említett összes személy között ez az arány 43.4 százalék. A 4.2.9. sz. táblázatból kiderül, hogy ez a különbség abból adódik, hogy a férfiak kapcsolatai nem szerint kevésbé homogének. A férfiak összes kapcsolatában az azonos neműek aránya 33.9 százalék, míg a nőknél ez az arány közel 50 százalék.

Mindkét nemre vonatkozólag elmondható, hogy a hasonlósági-elv a nem-családi kapcsolatok esetében sokkal jelentősebb mértékben érvényesül: a teljes mintában a nem-rokoni kapcsolatok között az azonos neműek aránya 76.7 százalék. A nem-rokoni kapcsolathálózat nem szerinti homogenitását a kérdezett iskolai végzettsége befolyásolja: 8 osztály alatt a nem-rokoni kapcsolatokban az azonos neműek aránya 91%, a 8 osztályt végzeteknél ez az arány 79%, szakmunkás végzettségnél 72.8%, középfokú végzettségnél 75% és a felsőfokú végzettségűek esetében 79.5%.

A családi kapcsolatok esetében nem szerint a hasonlóság-elv jóval kevésbé érvényesül. A férfiak bizalmas kapcsolati kapcsolathálózatai háromnegyed részben nőkből állnak, aki elsősorban a házas-vagy élettárs, illetve édesanya. A családi/rokoni kapcsolatok részletes vizsgálatakor kiderült, hogy a férfiak több mint 10 százalékkal magasabb arányban említették házas vagy élettársukat, mint a nők. A férfiak családi/rokoni kapcsolataiban a házas vagy élettárs aránya 45.3 százalék volt, ugyanez a nőknél 33.3. A férfiak szüleiket is magasabb arányban említették: esetükben a szülő kétharmad arányban az édesanyját jelenti. A nők ugyanakkor magasabb arányban említették gyermekeiket: lányt és fiút közel azonos mértékben (a nők által említett gyermekek 55 százaléka lány).

A bizalmas kapcsolathálózatok homogenitása a kérdezett kora szerint

A kérdezettek és az általuk említett személyek korcsoport szerinti megoszlását bemutató táblázatokból (4.2.10. sz. és 4.2.11. sz. táblázatok) úgy tűnik, hogy a bizalmas kapcsolatok legkevésbé kor szerint homogének, ami a főként vertikális családi kapcsolatok domináns jelenlétéből adódik. Azaz a heterogenitás, a kor esetében is elsősorban a családi/rokoni kapcsolatokra jellemző. A korcsoport szerinti megoszlásból látszik, hogy a megkérdezett fiatalok (16-25 évesek) és az idősek (66 év felettiek) azok, akik fontos dolgaikat kortársaik helyett főleg középkorú családtagjaikkal beszélnek meg. A családi/rokoni kapcsolatok esetében a férfi megkérdezettek kapcsolatai között magasabb a hasonló korcsoportúak aránya. (Ez elsősorban a házas, illetve élettársak magasabb említési arányának a következménye.) A nem-rokoni kapcsolatok esetében nemek szerint nincs különbség: bizalmas kérdéseikkel a nők inkább barátnőikhez, míg a férfiak inkább barátaihoz fordulnak. A bizalmas kapcsolatok homogenitásának aránya korcsoportonként (4.2.12. sz. táblázat) különbözik: családi/rokoni kapcsolatait tekintve a 26-35 évesek, nem-rokoni kapcsolatait tekintve pedig a 16-25 évesek azok, akik a legmagasabb arányban fordulnak a kortársaikhoz.

12 A nők családi kapcsolataiban a gyermekek említésének aránya 33% volt, ugyanez a férfiaknál 16%. Annak ellenére, hogy a különbség valószínűleg a nők magasabb átlag életkorából is következhet a jelenség mindenképpen figyelemre méltó és elgondolkasztató.

A bizalmas kapcsolathálózatok homogenitása a kérdezett iskolai végzettsége szerint

A megkérdezettek és az általuk említett személyek iskolai végzettségét összehasonlítva úgy tűnik, hogy a szakmunkás és annál alacsonyabb iskolai végzettségű egyének bizalmas kapcsolathálózatában gyakran fordul elő közép-, illetve felsőfokú végzettségű személy (4.2.13. sz. táblázat). Az összes válaszadóra vonatkozólag a homogenitás mértéke iskolai végzettség és nem szerint azonos mindkét esetben 42 százalék (4.2.9. sz. és 4.2.14. sz. táblázat). Különbség viszont az, hogy míg nem szerint a nők kapcsolatai tűnnek homogénebbnek, addig iskolai végzettség szempontjából – a korhoz hasonlóan – a hasonlóság elve inkább a férfiak kapcsolataira jellemző. Az iskolai végzettség esetében is inkább a kérdezettek nem-rokoni kapcsolatai azok, amelyek a hasonlósági-elven alapulnak (4.2.15. sz. táblázat).

Végezetül a három részletesen elemzett társadalmi-demográfiai „szűrő” szelektivitás mutatóit hasonlítjuk össze Angelusz Róbert és Tardos Róbert (1991) már említett kutatásának erre vonatkozó eredményével. A bizalmas kapcsolatok létrejöttében a három „szűrő” érvényesülésének mértékét és az összefüggés szorosságát egyszerű korrelációs együtthatók segítségével számoltuk ki a kérdezett saját és kapcsolatainak nemére, korára és iskolai végzettségére vonatkozólag. (4.2. 16. sz. táblázat) Az így kiszámított korrelációs együtthatók nagysága a különböző tényezők szelekciós erejét és rangsorát is kifejezi.¹³

A 4.2.16. sz. táblázatból látható, hogy a kérdezettek bizalmas kapcsolatainak létrejötténél mindhárom „szűrő” hatása érvényesül. A nem negatív hatása megerősíti azt a megállapítást, hogy a bizalmas kapcsolati kapcsolatok - főleg a férfiak esetében - nem szerint inkább heterogénebbek. A kor és az iskolai végzettség szelektivitás mutatója a teljes populációt tekintve hasonló, a férfiak esetében erősebb hatású: a férfiak bizalmas kapcsolatai e két „szűrő” esetében a nőkhöz képest inkább homogénebbnek tűnnek. A korábbi, az egyén teljes személyes kapcsolathálózatára vonatkozó kutatás eredményeivel összehasonlítva adataink legjelentősebben a nem szerinti szelektivitás mutatója szerint térnek el. Úgy tűnik, hogy a teljes kapcsolathálózatban a személyes kapcsolatok létrejötténél, a kor és az iskolai végzettség mellett a nem szerint is inkább a hasonlósági-elv érvényesül, és ezáltal „eltűnik” a negatív, azaz inkább a másságon alapuló kapcsolatszerveződés.

Összefoglalás

Megállapíthatjuk, hogy Magyarországon az embereknek kevés bizalmasa van, és ezek az emberek döntően a legszűkebb családi körből kerülnek ki, tehát a választott baráti kapcsolatoknak ebben az intim/bizalmas vonatkozásban csekély a szerepe. Jó lenne, ha további vizsgálatok irányulnának az emberi kapcsolatok és az életminőség összefüggéseinek feltárására, illetve, hogy a további adatfelvételek azonos kérdésfeltevéssel az emberi kapcsolatok meghatározott szeletét azonosítsák, hogy az időbeni változás tendenciáit mérni lehessen.

13 Angelusz-Tardos 1991:58

Irodalom

- Albert F.–Dávid B. (1998): A barátokról. In: Társadalmi Riport 1998, szerk.:Kolosi T. et al. TÁRKI Budapest, pp. 257-276.
- Albert F.–Dávid B. (1998): Társas kapcsolatok, magányosság 1998-ban. In: Társadalmi ténykép, 1998, szerk.: Szívós Péter-Tóth István György. TÁRKI Budapest, pp. 211-220.
- Angelusz R.–Tardos R. (1991): A magyarországi kapcsolathálózatok néhány sajátossága. In: Hálózatok, stílusok, struktúrák ELTE Szociológiai Intézet és Magyar Közvéleménykutató Int., Budapest pp. 55-73.
- Angelusz R.–Tardos R. (1998):A kapcsolathálózati erőforrások átrendeződésének tendenciái a kilencvenes években. In: Társadalmi Riport 1998, szerk.:Kolosi T. et al. TÁRKI Budapest, pp. 237-257.
- Laumann, O.E. (1973): Bonds of Pluralism.Wiley.
- Marsden, Peter V. (1991a): Az amerikaiak bizalmas kapcsolati hálózatai. In: Társadalmak rejtett hálózata szerk: Angelusz R.-Tardos R. MKI, Budapest pp. 353-371.
- Marsden, Peter V. (1991b): Homogenitás a bizalmas kapcsolatokban. In: Társadalmak rejtett hálózata szerk: Angelusz R.-Tardos R. MKI, Budapest pp. 72-92.

4.2.1. sz. táblázat**A bizalmas kapcsolati hálózatok átlagos mérete iskolai végzettség szerint, 1999-ben**

	Teljes minta			Férfi		Nő	
	N	Átlag	Ebből a barátok átlagos száma	N	Átlag	N	Átlag
8 osztálynál kevesebb	442	1,3		141	1,2	301	1,4
8 általános	1058	1,6	0,2	431	1,6	626	1,6
Szakmunkás	944	1,6	0,2	611	1,5	333	1,8
Középfokú v.	919	1,9	0,4	361	1,7	558	2,0
Felsőfokú v.	413	2	0,4	196	1,8	217	2,2
Összesen	3775	1,7	0,3	1740	1,6	2035	1,8

4.2.2. sz. táblázat**A bizalmas kapcsolati hálózatok átlagos mérete életkor szerint, 1999-ben**

	Teljes minta			Férfi		Nő	
	N	Átlag	Ebből a barátok átlagos száma	N	Átlag	N	Átlag
16 -25 év	667	1,9	0,6	356	1,9	311	2,1
26-35 év	548	1,7	0,3	267	1,7	281	1,7
36-45 év	659	1,7	0,3	323	1,5	337	1,9
46-55 év	673	1,8	0,2	315	1,5	358	2,0
56-65 év	536	1,6	0,2	219	1,6	318	1,6
66-75 év	483	1,5	0,1	185	1,4	298	1,5
76 év felett	209	1,3	0,1	77	1,4	132	1,3
Összesen	3776	1,7	0,3	1741	1,6	2095	1,8

4.2.3. sz. táblázat**A bizalmas kapcsolati hálózatok átlagos mérete a kérdezett családi állapota szerint, 1999-ben**

	Teljes minta		Férfi		Nő	
	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag
Nőtlen, hajadon	842	1,9	483	1,8	358	2,0
Házass	2219	1,7	1106	1,5	1112	1,8
Elvált	272	1,5	87	1,4	185	1,6
Özvegy	444	1,4	64	1,3	380	1,5
Összesen	3776	1,7	1741	1,6	2035	1,8

4.2.4. sz. táblázat**A bizalmas kapcsolati hálózatok átlagos mérete a háztartás nagysága szerint, 1999-ben**

	Teljes minta		Férfi		Nő	
	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag
1 fő (egyedül élő)	386	1,4	91	1,4	295	1,5
2 fős	1015	1,7	463	1,6	552	1,7
3 fős	810	1,7	404	1,6	406	1,8
4 fős	992	1,8	499	1,7	493	2,0
5 fős vagy nagyobb	573	1,6	284	1,4	290	1,8
Összesen	3776	1,7	1741	1,6	2035	1,8

4.2.5. sz. táblázat**A bizalmas kapcsolati hálózatok átlagos mérete jövedelmi kvintilisek szerint, 1999-ben**

	Teljes minta		Férfi		Nő	
	N	Átlag	N	Átlag	N	Átlag
1 (alsó)	760	1,5	356	1,4	404	1,5
2	756	1,7	350	1,5	406	1,8
3	752	1,5	339	1,4	413	1,6
4	755	1,8	348	1,8	407	1,9
5 (felső)	754	2,0	349	1,8	405	2,1
Összesen	3776	1,7	1741	1,6	2035	1,8

4.2.6. sz. táblázat**A bizalmas kapcsolati hálózatok átlagos mérete a település típusa szerint, 1999-ben**

	Teljes minta		Férfi		Nő	
	N	átlag	N	Átlag	N	Átlag
Község	1400	1,6	657	1,5	743	1,6
Város	912	1,8	425	1,7	487	1,9
Megyeszékhely	748	1,7	339	1,5	409	1,8
Budapest	717	1,8	321	1,7	397	1,8
Összesen	3776	1,7	1741	1,6	2035	1,8

4.2.7. sz. táblázat

Kik azok, akiknek nincs bizalmas kapcsolati hálózata 1999-ben (%)

	Teljes minta		Férfi		Nő	
	%	N	%	N	%	N
Foglalkoztatottság						
Aktív	6	1519	7	827	5	691
Inaktív	10	2030	10	775	9	1255
Munkanélküli segélyből élő	15	227	22	139	5	88
HT nagyság						
1 fős HT	12	760	30	90	21	295
2 fős HT	8	756	6	463	6	552
3 fős HT	9	752	8	405	6	405
4 fős HT	7	754	9	500	3	493
5 fős HT	7	754	13	283	7	290
Iskolai végzettség						
8 ált. Alatt	13	442	11	141	14	301
8 általános	10	1058	11	431	10	627
Szakmunkásképző	6	945	8	611	4	333
Középfokú	8	919	12	361	6	558
Felsőfokú	6	413	7	197	5	217
Kor						
16-25 éves	9	667	12	356	6	311
26-35 éves	8	549	1	267	4	281
36-45 éves	6	659	8	322	5	337
46-55 éves	7	673	7	315	5	357
56-65 éves	8	537	6	218	10	318
66-75 éves	11	483	9	185	12	298
75 év feletti	16	209	14	77	17	133
Településtípus						
Község	8	1400	10	657	7	742
Város	7	912	8	424	6	486
Megyeszékhely	8	748	10	339	7	408
Budapest	10	718	10	321	10	397
Családi állapot						
Nőtlen, hajadon	11	842	13	484	8	358
Házass	5	2219	6	1107	4	1112
Elvált	16	272	21	87	14	185
Özvegy	16	444	22	64	15	379
Jövedelmi helyzet						
Legalsó kvintilis	12	760	14	356	10	403
2.	8	752	10	350	7	406
3.	9	752	11	339	7	413
4.	7	754	6	348	7	407
Legfelső kvintilis	7	754	7	349	6	405

4.2.8. sz. táblázat

A bizalmas kapcsolati hálózatok mérete nem és kor szerinti bontásban, százalékban

	Senkit nem említ	1 említés	2 vagy több említés	Összesen	N
16-35 éves férfi	12	35	53	100	623
nő	5	38	57	100	593
36-55 éves férfi	8	57	35	100	638
nő	5	41	54	100	694
56 év feletti férfi	9	57	34	100	480
nő	12	48	40	100	748

4.2.9. sz. táblázat

Az azonos neműek aránya a családi/rokoni, illetve nem-rokoni bizalmas kapcsolatokban a kérdezett neme szerint (százalék)

	Teljes (N=3454)	Férfi (N=1574)	Nő (N=1880)
Családi/rokoni kapcsolat	35,8	25	44
Nem-rokoni kapcsolat	76,7	79	75
Összes kapcsolat	42	33,9	49,3

4.2.10. sz. táblázat

A kérdezett és az általa bizalmas kapcsolatként említett személyek megoszlása korcsoportonként (%)

	Teljes (N=3455)	Teljes kapcsolat-hálózat	Férfi (N=1574)	Férfi kapcsolat-hálózat	Nő (N=1881)	Nő kapcsolat-hálózat
16-25 év	18	16	20	16	16	17
26-35	15	17	15	17	14	17
36-45	18	21	19	21	17	21
46-55	18	21	18	21	18	21
56-65	14	13	13	13	15	12
66-75	12	8	11	9	14	8
76 + év	5	4	4	3	6	4
Összesen	100	100	100	100	100	100

4.2.11. sz. táblázat

Az azonos korúak aránya a családi/rokoni, illetve nem-rokoni bizalmas kapcsolatokban a kérdezett neme szerint (százalék)

	Teljes (N=3454)	Férfi (N=1574)	Nő (N=1880)
Családi/rokoni kapcsolat	29,2	33,73	25,76
Nem-rokoni kapcsolat	62,96	62	63,6
Összes kapcsolat	34,8	38,3	32,1

4.2.12. sz. táblázat**Az azonos korúak aránya a családi/rokoni, illetve nem-rokoni bizalmas kapcsolatokban korcsoportonként (százalék)**

	16-25 év	26-35 év	36-45 év	46-55 év	56-65 év	66-75 év	76 + év
Családi/rokoni kapcsolat	19,7	40	35,4	28,2	30,7	27,4	12,3
Nem-rokoni kapcsolat	85,1	59,6	49,1	42,9	50,5	40,7	14,7
Összes kapcsolat	40,3	43,5	37,6	29,9	32,5	28,4	12,6

4.2.13. sz. táblázat**A kérdezett és az általa bizalmas kapcsolatként említett személyek megoszlása iskolai végzettség szerint (%)**

	Teljes (N=3451)	Teljes kapcsolathálózat	Férfi (N=1572)	Férfi kapcsolathálózat	Nő (N=1879)	Nő kapcsolathálózat
8 o. alatt	11	7	8	7	14	7
8 osztály	28	23	24	25	30	21
Szakmunkás	26	24	36	23	17	25
Középfokú	24	30	20	29	18	31
Felsőfokú	11	16	12	16	11	16
Összesen	100	100	100	100	100	100

4.2.14. sz. táblázat**Az azonos iskolai végzettségűek aránya a családi/rokoni, illetve nem-rokoni bizalmas kapcsolatokban a kérdezett neme szerint (százalék)**

	Teljes (N=3451)	Férfi (N=1572)	Nő (N=1879)
Családi/rokoni kapcsolat	39,8	43,4	37
Nem-rokoni kapcsolat	56,8	57,6	56,1
Összes kapcsolat	42,5	45,7	40,2

4.2.15. sz. táblázat**Az azonos iskolai végzettségűek aránya a családi/rokoni, illetve nem-rokoni bizalmas kapcsolatokban iskolai végzettség szerint (százalék)**

	8 osztály alatt	8 osztály	Szakmunkás	Középfokú	Felsőfokú
Családi/rokoni kapcsolat	28,4	37,9	39	44,5	45,6
Nem-rokoni kapcsolat	24,8	56	44,7	60	70,6
Összes kapcsolat	28,2	40,6	39,8	38	40,8

4.2.16. sz. táblázat

A társadalmi-demográfiai „szűrők” szelektivitás mutatói (R²)¹⁴

Szűrők	Teljes (N=3451)	Férfi (N=1572)	Nő (N=1879)
Nem	-.38 (.60)*		
Kor	.53 (.47)*	.58	.48
Iskolai végzettség	.52 (.53)*	.57	.49

* A zárójelben lévő három korrelációs együttható értéke Angelusz Róbert és Tardos Róbert 1987-ben 3000 fős országos reprezentatív mintán lekérdezett személyes kapcsolathálózat kutatásából származik¹⁵.

4.2.17. sz. táblázat

A családi/rokoni és nem-családi kapcsolatok típus szerinti megoszlása a megkérdezettek családi állapota szerint nemenként (%)

	Férfi				Nő			
	Nőtlen (N=419)	Házass/élettárs (N=1037)	Elvált (N=69)	Özvegy (N=50)	Hajadon (N=328)	Házass/élettárs (N=1070)	Elvált (N=160)	Özvegy (N=321)
Házass/élettárs	5	58	20	8	4	47	8	2
Szülő	47	6	25	-	40	9	14	2
Gyerek	1	18	14	59	1	24	42	65
Testvér	16	3	12	5	12	5	9	7
Egyéb rokon	5	5	7	14	5	5	7	15
Barát	25	8	20	13	36	8	15	5
Egyéb nem rokon	1	3	2	1	2	3	5	4
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100

14 (minden együttható esetében sig. p= .000)

15 Angelusz-Tardos 1991:58